

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
CONSULTATIVE COUNCIL OF EUROPEAN JUDGES

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՄԱԳՆԱ ԿԱՐՏԱ
(Հիմնարար սկզբունքներ)

MAGNA CARTA OF JUDGES
(Fundamental Principles)

«Աջակցություն Հայաստանում դատական բարեփոխումների իրականացմանը»

Նվրդական դատավորների խորհրդատվական խորհրդի (ԵԴԽՍ) փաստաթղթերի ոչ պաշտոնական քարգմանության տպագրությունն իրականացվել է Նվրդական միության և Նվրդայի խորհրդի կողմից համաֆինանսավորվող ծրագրի մի մասի շրջանակներում: Նվրդական դատավորների խորհրդատվական խորհրդի (ԵԴԽՍ) փաստաթղթերում ներկայացված տեսակետները որևէ պարագայում չեն կարող համարվել Նվրդական միության պատանական տեսակետն արտահայտում:

“Support to the implementation of the judicial reform in Armenia”

The publication of the non-official translation of the documents of the Consultative Council of European Judges (CCJE) has been produced as part of a project co-funded by the European Union and the Council of Europe. The views expressed in the documents of CCJE can in no way be taken to reflect the official opinion of the European Union.

Նվրդական դատավորների խորհրդատվական խորհրդի (ԵԴԽՍ) Դատավորների Մագնա Կարտա (2010)

Բոլոր իրավունքները պահպանված են: Առանց Հաղորդակցության տնօրինության (F-67075 Ստրասբուրգ, Ֆրանսիա) կամ publishing@coe.int) նախնական բաշխվածության առանց հրատարակության որևէ հատված չի կարող թարգմանվել, վերարտադրվել կամ փոխանցվել որևէ ձևով կամ միջոցներով՝ էլեկտրոնային (ոկտավատի, համացանց և այլն) կամ մեխանիկական, այդ թվում՝ պատենտահամար, ձայնագրում կամ տեղեկատվության պահեստավորման կամ որոնման ցանկացած համակարգով:

Էջադրումը և դիզայնը՝ «Անդրանիկ» հրատարակչության

Հրատարակվել է Նվրդայի խորհրդի երևանյան գրասենյակի կողմից

Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն
www.coe.int/yerevan

© Նվրդայի խորհուրդ, 2010թ., տնօրինել են խմբագրություն՝ Magna Carta of Judges (2010) of the Consultative Council of European Judges (CCJE)

© Նվրդայի խորհուրդ, 2018թ., հայերեն ոչ պատանական քարգմանություն

Magna Carta of Judges (2010) of the Consultative Council of European Judges (CCJE)

All rights reserved. No part of this publication may be translated, reproduced or transmitted, in any form or by any means, electronic (CD-Rom, Internet, etc.) or mechanical, including photocopying, recording or any information storage or retrieval system, without prior permission in writing from the Directorate of Communications (F-67075 Strasbourg Cedex or publishing@coe.int).

Layout and design: “Andranik” Publishing House

Published by the Council of Europe Office in Yerevan

Yerevan, Republic of Armenia
www.coe.int/yerevan

© Council of Europe 2010 English edition: Magna Carta of Judges (2010) of the Consultative Council of European Judges (CCJE)

© Council of Europe 2018 Armenian non-official translation

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
(ԵԴԽՆ)

ԵԴԽՆ-ի մի շարք անդամների հեռձև՝ անգլերեն և ֆրանսերեն տարբերակների միջև անհամապատասխանությունների պատճառով, ինչպես նաև ԵԴԽՆ Կարծիք 3-ին (57-րդ պարբերություն) լիարժեք համապատասխանություն ապահովելու նպատակով ֆորտուդարությունը նախկինում լրամշակել է 2010 թվականի նոյեմբերին ԵԴԽՆ-ի կողմից պաշտոնապես հաստատված Մազնա Կարտայի (Ազատությունների մեծ խարտիա) 22-րդ պարբերությունը: Բյուրոյի վերջին (2011 թվականի մարտ) հանդիպումից հետո որոշվել է վերադառնալ այս տարբերակին: Այդ իսկ պատճառով խնդրում ենք յուրաքանչյուր կիրառող կողմին՝ հաստատել, որ Մազնա Կարտայի 22-րդ պարբերությունը, որն օգտագործվել է այդ պահից սկսած, համապատասխանում է կցված տեքստին:

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՄԱԳՆԱ ԿԱՐՏԱ
(Հիմնարար սկզբունքներ)

Ներածություն

Իր տասնամյա հոբելյանի առթիվ, 11-րդ լիազմար հիստի շրջանակում (2010-ի նոյեմբերի 17-19, Ստրասբուրգ), ԵԴԽՆ-ն հաստատեց Դատավորների Մազնա Կարտան (Հիմնարար սկզբունքները)՝ ամփոփելով և կողիֆիկացնելով իր արդեն իսկ ընդունած Կարծիքները: Եվրոպայի խորհրդի նախարարների կոմիտեի ուշադրությունը ներկայացված այդ 12 Կարծիքներից յուրաքանչյուրը պարունակում է լրացուցիչ նկատառումներ այս փաստաթղթում ներկայացված հարցերի վերաբերյալ (տե՛ս www.coe.int/cje):

ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՄԱԳՆԱ ԿԱՐՏԱ
(Հիմնարար սկզբունքներ)

Իրավունքի գերակայությունը և արդարադատությունը

1. Ցանկացած ժողովրդավարական պետությունում իշխանական նյութերից մեկը դատական իշխանությունն է: Վերջինիս առաջնությունն է՝ երաշխավորել իրավունքի գերակայությունը, ապահովել անկողմնակալ, արդար, անաչառ և արդյունավետ կերպով օրենքի կիրառումը:

Դատական իշխանության անկախություն

2. Դատական իշխանության անկախությունը և անկողմնակալությունը արդարադատության նախադրյալներն են:

3. Դատական իշխանության անկախությունը պետք է օրենսդրական ամրագրված, ֆունկցիոնալ լինի և ֆինանսավորվի: Այն պետք է երաշխավորվի այլ իշխանական նյութերի, արդարադատության ձգտողների, այլ դատավարների և, ընդհանուր առմամբ, հասարակության համար՝ ամենաբարձր մակարդակի ազգային օրենսդրությամբ: Պետությունը և յուրաքանչյուր դատավոր պարտավոր են խրախուսել և պաշտպանել դատարանների անկախությունը:

4. Դատական իշխանության անկախությունն ապահովվում է դատարանների գործունեությամբ, դատավարների համալրմամբ, նշանակմամբ (մինչև կենսաթոշակի անցնելը), մասնագիտական առաջխաղացմամբ, անփոփոխելիությամբ, վերապատրաստմամբ, անձեռնմխելիությամբ, կարգապահությամբ, վարձատրությամբ և համակարգի ֆինանսավորմամբ:

Անկախության երաշխիքներ

5. Ընտրությանը, նշանակմանը և մասնագիտական առաջխաղացմանը վերաբերող որոշումները պետք է հիմնվեն օբյեկտիվ չափանիշների վրա և կայացվեն անկախությունը երաշխավորող մարմնի կողմից:

6. Կարգապահական վարույթն իրականացվում է անկախ մարմնի կողմից՝ դատարան բողոքարկելու հնարավորությամբ:

7. Դատավարների հետ խորհրդակցելով՝ պետությունը պետք է երաշխավորի արդարադատության համակարգի պատշաճ գործունեության համար անհրաժեշտ մարդկային, նյութական և ֆինանսական ռեսուրսների առկայությունը: Անհարկի ազդե-

- ցուրյունից խուսափելու համար դատավորները պետք է ստանան ողջամիտ վարձատրություն և օգտվեն օրենքով նախատեսված համարժեք կենսաթոշակային համակարգից:
8. Նախնական և ընթացիկ վերապատրաստումը դատավորների իրավունքն է և պարտականությունը: Այն պետք է կազմակերպվի դատական համակարգի հսկողության ներքո: Վերապատրաստումը դատավորների անկախության պաշտպանության, ինչպես նաև դատական համակարգի որակի ու արդյունավետության ապահովման կարևոր տարր է:
 9. Դատավորները պետք է մասնակցեն դատական համակարգի գործառույթներին (դատաբանակազմություն, ընթացակարգեր, այլ օրենսդրություն) վերաբերող բոլոր որոշումների կայացմանը:
 10. Արդարադատության իրականացման ընթացքում դատավորն առաջնորդվում է միայն օրենքով և չի ենթարկվում որևէ հրամանի, հրահանգի կամ այլ հիերարխիկ ճնշման:
 11. Դատավորները պարտավոր են ապահովել հավասարություն պաշտպանական և մեղադրող կողմերի միջև: Դատախազի անկախությունը իրավունքի գերակայության հիմնարար պահանջն է:
 12. Դատավորն իրավունք ունի անդամակցելու մասնագիտացված ազգային կամ միջազգային միություններին և կրելու հասարակությունում դատավորի առաքելության պաշտպանության պարտականությունը:

Անկախության երաշխավորման համար պատասխանատու մարմին

13. Դատավորների անկախությունն ապահովելու նպատակով յուրաքանչյուր պետություն պետք է ստեղծի Դատական խորհուրդ կամ այլ մասնագիտացված մարմին, որը օրենսդիր և գործադիր իշխանություններից անկախ կլինի և օժտված կլինի լայն լիազորություններով՝ իր կարգավիճակի և գործունեության կազմակերպման, գործունեությանը և համբավին վերաբերող խնդիրների կարգավորման համար: Խորհրդի կազմը կարող է համալրվել միայն դատավորներով կամ գերակշռող մեծամասնությամբ դատավորներով, որոնք կարող են ընտրվել իրենց դատավոր գործընկերների կողմից: Դատական խորհուրդը պատասխանատվություն է կրում իր գործունեության և որոշումների համար:

Արդարադատության մատչելիություն և թափանցիկություն

14. Արդարադատությունը պետք է թափանցիկ լինի, իսկ դատական համակարգի գործունեության վերաբերյալ տեղեկատվությունը՝ հրապարակային:
15. Դատավորները պետք է ֆայլեր ձեռնարկեն՝ վեբերի լուծման արագ, արդյունավետ և մատչելի համակարգի հասանելիությունն ապահովելու նպատակով: Նրանք նաև պետք է նպաստեն վեբերի այլընտրանքային լուծման մեթոդների խթանմանը:
16. Դատարանի փաստաթղթերը և դատական ակտերը պետք է կազմվեն մատչելի, պարզ և հասկանալի լեզվով: Դատավորները արդար դատաֆննությամբ և հրապարակային լսումների ընթացքում պետք է կայացնեն պատճառաբանված որոշումներ, որ հանրությանը կներկայացվեն ողջամիտ ժամկետում: Դատավորները պետք է օգտագործեն գործերի կառավարման պատճան մեթոդներ:
17. Դատական ակտերի կատարումն արդար դատաֆննության իրավունքի անփակտելի մասն է և արդարադատության արդյունավետության երաշխիք:

Էթիկա և պատասխանատվություն

18. Դատավորներն իրենց աշխատանքում առաջնորդվում են դեռնատուրգիայի սկզբունքներով, որոնք տարբերվում են կարգապահական կանոններից: Դրանք պետք է մշակվեն դատավորների կողմից և ընդգրկվեն վերապատրաստման ծրագրերում:
19. Յուրաֆանջյուր պետությունում դատավորներին վերաբերող կանոնադիրքը կամ հիմնարար նորմերի խարտիան պետք է նաև սահմանի այն խախտումները, որոնք կարող են առաջացնել կարգապահական պատասխանատվություն կամ բերել կարգապահական վարույթ հարուցելուն:
20. Իրենց պատճանախան պարտականություններից դուրս կատարված հանցագործությունների համար դատավորները, օրենքով սահմանված ընդհանուր կարգով, կրում են քրեական պատասխանատվություն: Քրեական պատասխանատվություն չի առաջանում դատավորների պատճանախան պարտականությունների կատարման ընթացքում ոչ դիտավորությամբ կատարված արարքի համար:
21. Դատարանի սխալներից պատասխանված լինելու իրավունքը պետք է ամրագրվի բողոքարկման համակարգով: Արդարադատության իրականացման ընթացքում թույլ տրված այլ ձայն-

դռնների պատասխանատվությունը կրում է միայն պետությունը:

22. Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դատավորը կանխամտածված չի կատարում դատավորի իր սահմանված պարտականությունները, նա չպետք է անձնական պատասխանատվություն կրի դատավորի իր պարտականությունները կատարելու համար, նույնիսկ պետությանը փոխհատուցելու հանապարհով:

Միջազգային դատարաններ

23. Այս սկզբունքները, անհրաժեշտ փոփոխություններով (*mutatis mutandis*), կիրառելի են բոլոր եվրոպական և միջազգային այլ դատարանների դատավորների նկատմամբ:

(1) ԵՊԽԻ-ի մի քանի անդամների նշանակումը և փրանսերեն տարբերակների միջև անհամապատասխանությունների պատճառով, ինչպես նաև ԵՊԽԻ Կարծիք 3-ին (57-րդ պարբերություն) լիարժեք համապատասխանություն ապահովելու նպատակով ֆարտուղարությունը նախկինում լրամշակել է 2010 թվականի նոյեմբերին ԵՊԽԻ-ի կողմից պաշտոնապես հաստատված Մազնա Կարտայի (Ազատությունների մեծ խորհրդ) 22-րդ պարբերությունը: Բյուրայի վերջին (2011 թվականի մարտ) հանդիպումից հետո որոշվել է վերադառնալ այս տարբերակին: Այդ իսկ պատճառով խնդրում ենք յուրաքանչյուր կիրառող կողմին՝ հաստատել, որ Մազնա Կարտայի 22-րդ պարբերությունը, որն օգտագործվել է այդ պահից սկսած, համապատասխանում է կցված տեքստին:

Եվրոպայի խորհուրդն առջատարն է աշխարհամասնում մարդու իրավունքներով զբաղվող կազմակերպությանների ցարքում: Եվրոպայի խորհրդին անդամակցում են 47 պետություններ, որոնցից 28-ը միասնամակ հաս Եվրոպական միության անդամներ են: Եվրոպայի խորհրդի անդամ ըլլալը պետությունները միտցել են Մարդու իրավունքների և եվրոպական կանխնշյալի՝ որպես մարդու իրավունքների, ժողովրդավարության և իրավաբանի գերակայության պատասխանատվությունը կառավարողներին համոզողով: Մարդու իրավունքների եվրոպական պատարճը վերահսկում է Կանխնշյալի իրագործումն անդամ պետություններում:

The Council of Europe is the continent's leading human rights organisation. It comprises 47 member states, 28 of which are members of the European Union. All Council of Europe member states have signed up to the European Convention on Human Rights, a treaty designed to protect human rights, democracy and the rule of law. The European Court of Human Rights oversees the implementation of the Convention into the member states.

www.coe.int

Եվրոպական միությանը անուանված և Բազմակուս կազմի գործընկերություն է Եվրոպական 28 ժողովրդավարական երկրների միջև: Միության նպատակն է՝ ապահովել խաղաղություն, բարգավաճում և ազատություն իր ստանդի 500 միլիոն բնակիչների համար, ովքեր ցանկանում են ազգել ավելի արդար և ապահով աշխարհում: Այս նպատակների իրագործման նպատակով ԵՄ երկրները ստեղծել են մարմիններ, որոնք կառավարում են ԵՄ-ն և հաստատում վերջինի օրենսդրությունը: Եվրոպական միության կանխնշյալը կառուցված է Եվրոպական խորհրդարանը (որն ապահովում է Եվրոպայի ժողովարանների ներկայացուցչությունը), Եվրոպական միության խորհուրդը (որն ապահովում է անդամ երկրների կառավարությունների ներկայացուցչությունը) և Եվրոպական հանճնաժողովը (որն իրականացնում է ԵՄ ընդհանուր օսելիքի պատասխանատվությունը):

The European Union is a unique economic and political partnership between 28 democratic European countries. Its aims are peace, prosperity and freedom for its 500 million citizens—in a fairer, safer world. To make things happen, EU countries set up bodies to run the EU and adopt its legislation. The main ones are the European Parliament (representing the people of Europe), the Council of the European Union (representing national governments) and the European Commission (representing the common EU interest).

<http://europa.eu>

Partnership for Good Governance
Մեր ընդհանուր հետաճելի կամ կառավարման

